

διατεταγμένα ἀνά δύο ἕως ὀκτώ κατὰ σειράς, ἔχουσι παχέα τοιχώματα, φέρουσι δὲ μικρὰ στρογγύλα τὴν μορφήν ἢ γωνιώδη ἀλωφόρα βοθρία. Πλὴν τῶν ἀγγείων, ἐν τῷ ξύλῳ ὑπάρχουσι παχύτοιχοι σκληρογχυματικαὶ ἴνες μετὰ μικρῶν βοθρίων ἔχουσι τοὺς τοίχους ὀρφνῶς ἐχρωματισμένους. Αἱ ἐντεριώνιοι ἀκτίνες εἶναι μονόσειροι ἢ συχνάκις εἰς τὸ μέσον δίσειροι, ἀποτελοῦνται δ' ἐκ κυττάρων μετὰ μετρίως παχέων τοιχωμάτων ὕψους 11—19 καὶ πλάτους συχνάκις 8 μ.

Αἱ σειραὶ τῶν κυττάρων τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων αἱ κείμεναι παρὰ τὰ χεῖλη αὐτῶν συνιστάμεναι ἐξ ὑψηλοτέρων, τῶν καλουμένων ὀρθίων κυττάρων καὶ συνδεόμεναι στενώτερον πρὸς τὰς ὑδροφόρους ὁδοὺς φέρουσιν ἐπὶ τῶν κατ' ἐφαπτομένην τοιχωμάτων πολυάριθμα μικρὰ βοθρία, ἔχουσι δὲ συχνάκις ὕψους 3-4 φορὰς μεγαλείτερον τοῦ πλάτους. Αἱ μέσαι σειραὶ τῶν κυττάρων τούτων τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων εἶναι χθαμαλώτεραι ἀποτελούμεναι ἐκ τῶν καλουμένων κατακειμένων κυττάρων τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων, τὰ ὅποια δὲν συνδέονται ἰδιαιτέρως πρὸς τὰς ὑδροφόρους ὁδοὺς. Ὁ ξυλοπαρεγχυματικὸς ἴστος συνιστάμενος ἀπὸ κυττάρων πλάτους 20—30 μ. καὶ ὕψους μέχρι 130 μ. εὐρίσκεται παρὰ τὰ ἀγγεῖα. Κύτταρά τινα τῶν ἐντεριωνίων ἀκτίνων καὶ τοῦ ξυλώδους παρεγχύματος ἐνέχουσι περιεχόμενον χρώματος ὀφθοκίτρινου. Τραχειώδη δὲν ὑπάρχουσι.

Τὸ ξύλον τοῦτο παρουσιάζει τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ξύλου τῆς ἐλαίας (*Olea europaea*).

ΠΟΛΟΙ ΤΩΝ ΚΙΟΝΩΝ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΣΟΥΝΙΟΥ

Οἱ πόλοι οὗτοι ἀποτελοῦνται ἐκ ξύλου, τὸ ὅποῖον ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα ξύλου Κρανείας.

ΑΝ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ, *Παρατηρήσεις εἰς τὸ σύστημα τῆς κεραμώσεως τοῦ Παρθενῶνος*

Γ. ΨΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ καὶ Γ. ΛΟΓΑΡΑ, *Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς διατροφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ*¹.

ΙΣΤΟΡΙΑ.—Τὰ ἀποσπάσματα Βυζαντιακῶν Κτηματολογίων τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς Πετροπόλεως, ὑπὸ *Νίκου Α. Βέη (Bees)*.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς Μεσαιωνικῆς Ῥώμης καὶ τῶν Μεσαιωνικῶν Ἀθηνῶν, ὁ Φερδινάνδος Gregorovius², παρετήρησεν, ὅτι ἤδη ὁ Ὄθων de la Roche, ὁ μέγας κὺρ

¹ Θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν σειράν τῶν Πραγματειῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

² Περὶ τοῦ ἀνδρὸς (γεν. τῇ 19 Ἰαν. 1821, ἀποθ. τῇ 1 Μαΐου 1891) πρβλ. τὸ νεώτατον ἔργον καὶ

τῶν Ἀθηνῶν, «διέταξεν ἀναμφιβόλως ἀναγραφὴν ἀπάντων τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν κτημάτων τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, τοῦθ' ὅπερ εἶχον πράξει οἱ Νορμαννοὶ τῆς Ἀγγλίας ἐν τῷ καταστατικῷ κτηματολογίῳ Doomsdaybook, ἔπραττον δὲ τώρα οἱ κατακτητῆται τῆς Ἀχαΐας¹. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἀναγραφὴ τῶν Ἀθηναϊκῶν τιμαρῶν δὲν περιεσώθη εἰς ἡμᾶς»². Ὁ μακαρίτης καθηγητῆς μου Σπυρίδων Π. Λάμπρος, μεταφράζων τ' ἀνωτέρω τοῦ Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, παρετήρησεν εἰς αὐτὰ τὰ ἐξῆς κατὰ λέξιν: «Ἴδε οὐχ ἦττον ἐν τῷ Γ' Τόμῳ τῆς ἀνὰ χεῖρας Ἱστορίας τὸ ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ εὑρεθὲν ἀπόσπασμα ἀναγραφῆς κτημάτων κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, ἐν ᾧ ἀναγράφονται καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι γαιοκτήμονες³. Ἀλλ' ἤδη ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῆς ὑπὸ τοῦ Γρηγοροβίου συγγραφείσης, ὑπὸ δὲ τοῦ Σ. Π. Λάμπρου εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μεταφραστείσης καὶ βελτιωθείσης ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, ὁ μακαρίτης καθηγητῆς

κριτικὴν σύνθεσιν: JOHANNES HÖNIG, «Ferdinand Gregorovius als Dichter. Stuttgart 1914, S. B. Metzlersche Buchhandlung G. m. b. H.» (= M. KOCH - G. SARRAZIN, Breslauer Beiträge zur Literaturgeschichte. N. F. 39 Heft). σ. VIII + 292, σχημα 8ον). Πρβλ. καὶ ΝΙΚΟΝ Α. ΒΕΗΝ (BEES), «Ὁ Φερδινάνδος Γρηγορόβιος καὶ ἐντυπώσεις αὐτοῦ ἐξ Ἑλλάδος», ἐν τῇ Νέα Ἐστία τόμ. ΚΘ' (Ἰαν. - Ἰούν. 1941) σ. 378 - 38, καὶ «Αἱ Ἀθηναϊκαὶ μελέται τοῦ Φερδινάνδου Γρηγοροβίου κατὰ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ πρὸς τὸν Hermann von Thile», αὐτόθι, τόμ. ΚΘ' (Ἰαν. - Ἰούν. 1941) σ. 482-486, καὶ Α' (Ἰούλ. - Δεκ. 1941) σ. 530 - 536 (ἕπου καὶ ἀρχαιότερα βιβλιογραφία.

¹ Ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Χρονικῷ τοῦ Μορέως γίνεται συχνὴ μνεία τῆς τοιαύτης ἀναγραφῆς τιμαρῶν (ρίτζιστρο). Ἴδε στ. [H] 637, 641, 749, 6337.

² Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter von der Zeit Justinian's bis zur türkischen Eroberung. Von FERDINAND GREGOROVIVS. Τόμ. Α'. Stuttgart 1889 σ. 320 - 321: «Schon der erste La Roche hat ohne Zweifel ein Verzeichniss aller fiscalischen und privaten Güter seines Staates anfertigen lassen, wie das die Normannen Englands im Doomsdaybook gethan hatten, und die Eroberer Achaja's es hatten.*». Πρβλ. FERDINAND GREGOROVIVS, Athen und Athenais Schicksale einer Stadt und einer Kaiserin im byzantinischen Mittelalter (= Athen und Athenais. Neu Ausgaben der «Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter», «Athenais», «Korfu» und der kleinen Schriften über Griechenland. Mit sechzig Lichtdrucken nach alten Vorlagen. Herausgegben von Dr. FRITZ SCHILLMANN. Dresden [1930 ἦ]), σ. 211-212.

³ Ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτήσεως ὑπὸ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ μεταφραστείσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς μετὰ διορθώσεων καὶ προσθηκῶν ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Π. ΛΑΜΠΡΟΥ... (= Βιβλιοθήκη Μαρασλή). Τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 395 - 396.

* In der griechischen Chronik von Morea wird mehrmals von solchen Lehnregister (ρίτζιστρο) gesprochen: v. [H] 637, 641, 749, 6337.

ἡμῶν ἐσημείωσε τὰ ἐξῆς¹: «... παρατηρῶ, ὅτι τὰ ἐν τῷ ἐπιμέτρῳ [τοῦ Β' τόμου τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος διεσκευασμένης ἱστορίας] ἐκδιδόμενα ἑλληνικὰ ἔγγραφα εἶχον νὰ προσθέσω καὶ ἄξιον πλείστου ὄσου λόγου μέγα ἀπόσπασμα ἀνεκδότου Κτηματολογίου, οὗ τὴν ἔκδοσιν προήγγειλα ἐν Τόμῳ Α' σ. 396 σημ. 2 τῆς ἀνα χεῖρας Ἱστορίας τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας²]. Ἀνεκάλυψα δὲ τοῦτο ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ, περιέχον ἀναγραφὴν κτημάτων Ἀθηναίων καὶ Θεβαίων κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα μετὰ νέων καὶ ὄλλως ἀγνώστων μέχρι τοῦδε τοπωνυμῶν. Ἀλλὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου κειμένου ἀναβάλλω εἰς τὸ κατόπιν, ἅτε μαθὼν ἐπικειμένης τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ ἀνα χεῖρας τεύχους παρὰ τοῦ ἐν Πετροπόλει φίλου κ. Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμέως, ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἐν ἀγνοίᾳ ὧν τῆς ἐμῆς ἀνακαλύψεως εὔρε δύο φύλλα ἀθηναϊκοῦ Κτηματολογίου, ἅτινα ἐκ τῆς ἀποσταλείσης μοι περιγραφῆς εἰκάζω ἀνήκοντά ποτε εἰς τὸν αὐτὸν κώδικα, ἐξ οὗ περιεσώθησαν καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἀνακαλυφθέντα. Διὰ ταῦτα ἐπὶ τῇ χρηστῇ προσδοκίᾳ περαιτέρων συνεννοήσεων μετὰ τοῦ κ. Κεραμέως χάριν ἀμοιβαίας συμπληρώσεως τῶν μερῶν τούτων τοῦ Κτηματολογίου ἐκρίθη σκόπιμος ἢ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναβολὴ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ». Πλὴν αἱ εἰκασίαι τοῦ μακαρίτου Σπ. Π. Λάμπρου ἀπεδείχθησαν μετ' οὐ πολὺ φροῦδοι, δι' ὃ καὶ δημοσιεύων ὁ σοφὸς οὗτος καθηγητῆς «Παροράματα καὶ προσθήκας εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Γρηγοροβίου³» συμπεριέλαβεν εἰς αὐτάς καὶ τὰ ἐξῆς: «Περὶ... τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Κτηματολογίου τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως ἀνακαλυφθέντος ἐν Πετροπόλει, οὗ γίνεται μνεία ἐν σελ. 675⁴, ἐγνώσθη μοι μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς ἐμῆς μεταφράσεως, ἐξ ἀνακοινώσεως αὐτοῦ, ὅτι εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ περγαμνῆς, ἐν ᾧ τὸ ὑπ' ἐμοῦ εὑρεθὲν ἐν τῷ Βατικανῷ γέγραπται ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου. Εἶναι ἄρα δύο μεγάλα ἀποσπάσματα Κτηματολογίων διαφόρων ἀλλήλων».

Τὸ Βατικανὸν κτηματολογικὸν ἀπόσπασμα ἀνεφέρετο ἤδη ἐν τῷ χειρογράφῳ καταλόγῳ τῶν Ἑλληνικῶν κωδίκων τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης: ἐκ τοῦ καταλόγου δὲ τούτου ἦντλησεν ἐν ἔτει 1903 ὁ μακαρίτης Σπυρίδων Π. Λάμπρος ἐνδείξεις περὶ τοῦ ἡμετέρου Κτηματολογικοῦ ἀποσπάσματος⁵: ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κώδιξ, ἐν ᾧ τοῦτο περιέχεται, συμπεριελήφθη εἰς ἐντυπον κατάλογον τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Βατικανῆς: ἐκ τοῦ ἐντύπου τούτου ἀποσπῶ τὰ ἐξῆς:

«[Codex] 215 (olim 1101). Saec. XI, chart. mm. 262 X 202, ff. III. rec., 196...

¹ Αὐτόθι, τόμ. Β' (ἐν Ἀθήναις 1904), σ. 675.

² Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 178.

³ Ἐν τῷ «Νέῳ Ἑλληνομνήμονι», τόμ. Α' (1904) σ. 244.

⁴ Αὐτόθι.

⁵ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 178 κ. ἑ.

1) Heronis liber geponicus... al. manu. Hultsch p. 208 - 234.

2) <Cassiani Bassi scholastici de re rustica>...

[Τὸ πρῶτον βιβλίον ἐλλιπὲς τὸ προοίμιον] lib... XX qui des. in νν. πάτη γίν(εται) ἄλιξ (p. 528, 13 Beckh).

Fol. 193-195, ab alia manu eiusdem fere aetatis perscripta, continent inventarium quoddam, initio et fine mutilum, rerum immobilium in Attica et in Boeotia positarum (f. κατάστιχον), quod L. Petit Athen. archiep. brevi evolgaturum speramus.»

Ὁ μακαρίτης Σπυρίδων Π. Λάμπρος εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸ Βατικανὸν κτηματολογικὸν ἀπόσπασμα διὰ τελευταίαν—ἂν δὲν ἀπατῶμαι—φοράν, μεταφράζων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς καὶ διασκευάζων τὴν ὑπὸ τοῦ William Miller συγγραφεῖσαν Ἱστορίαν τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι². Ἀλλὰ δὲν ἐξέδωκε τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν εὐρέθη ἐν τοῖς καταλοίποις τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ μου οὔτε ἐν ἀντιγράφῳ οὔτε κἂν ἐν φωτογραφικῷ ἀντιτύπῳ³.

Ὁ Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος - Κεραμεύς, ὁ ἀκάματος ἐρευνητής, ἀπέθανεν ἐν Πετροπόλει τῇ 18^η Ὀκτωβρίου 1912⁴, πολλὰ μὲν μελετήματα καταλιπών, οὐδὲν δὲ σχετικὸν πρὸς τὰ δύο φύλλα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Κτηματολογίου, ἅτινα ἐκεῖνος εἶχεν ἀνεύρει⁵.

Παρὰ δὲ τὰς εὐχὰς τοῦ Ἰωάννου Mercati καὶ τοῦ Πίου Franci de' Cavalieri⁶ δὲν ἐπετεύχθη ἡ διὰ τοῦ Mgr Louis Petit (ἄλλοτε Λατίνου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, † 5 Νοεμβρ. 1927), ἔκδοσις τοῦ ἀποσπάσματος τοῦ Βυζαντιακοῦ Κτηματολογίου, τὸ ὁποῖον περιέχει ὁ ὑπ' ἀριθ. 215⁷ κώδιξ τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης.

Καὶ ὁ ἐν μακαριστοῖς ἀσπασίος φίλος καὶ συνερευνητής Βλαδίμηρος Benešević, ὡς φαίνεται, ἐνδιέτρεψε περὶ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Βυζαντιακοῦ Κτηματολογίου,

¹ Codices Vaticani Graeci recensuerunt IOHANNES MERCATI et PIUS FRANCHI DE' CAVALIERI. Tom. I. Codices I - 329. Ἐν Ρώμῃ 1923, σ. 278 - 279.

² Ἐν Ἀθήναις, τόμοι δύο, 1909 - 1910.

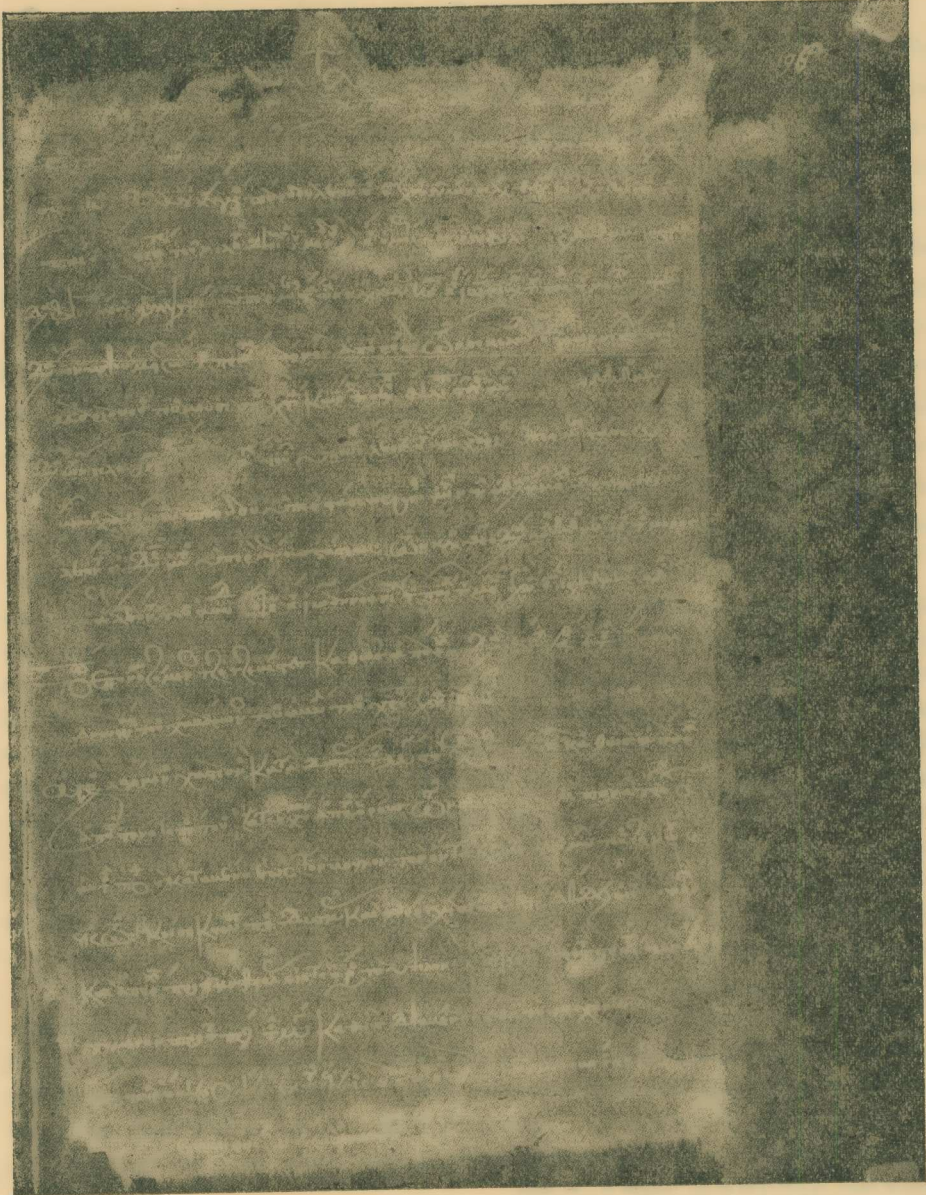
³ Πρβλ. Νέου Ἑλληνομνήμονος, τόμ. ΙΔ' (1917 - 1920), σ. 196 - 260.

⁴ Κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη χρονολογία ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὰ πράγματα πρβλ. ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΕΣ (ΒΕΗΣ), Athanasios Papadopoulos - Kerameus. Leipzig 1920, σ. 1. Παραβλητέα καὶ ἡ «Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη», ἐκδοθεῖσα μὲν ἀναλώμασι τοῦ Ἀυτοκρατορικοῦ Ὀρθοδόξου Παλαιστινοῦ Σολλόγου, συνταχθεῖσα δὲ ὑπὸ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΕΡΑΜΕΩΣ, τόμ. Ε'. Ἐν Πετροπόλει 1915, σ. 14, ἰδὲ καὶ τὴν ὑπογραφὴν τῆς μεταξὺ τῆς προμετωπίδος καὶ τῆς σ. [1] παρενθέτου εἰκόνας.

⁵ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 179.

⁶ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 180, Fol. 193 - 196.

⁷ Olim 1101, παβλ. ἀνωτέρω, σ. 179 κ.έ.

Πανομοιότυπον τοῦ φ. 196^α.

ὅπερ περιέχεται ἐν τῷ πολλάκις ἤδη προμνημονευθέντι κώδικι τῆς Βατικανῆς Βιβλιοθήκης¹.

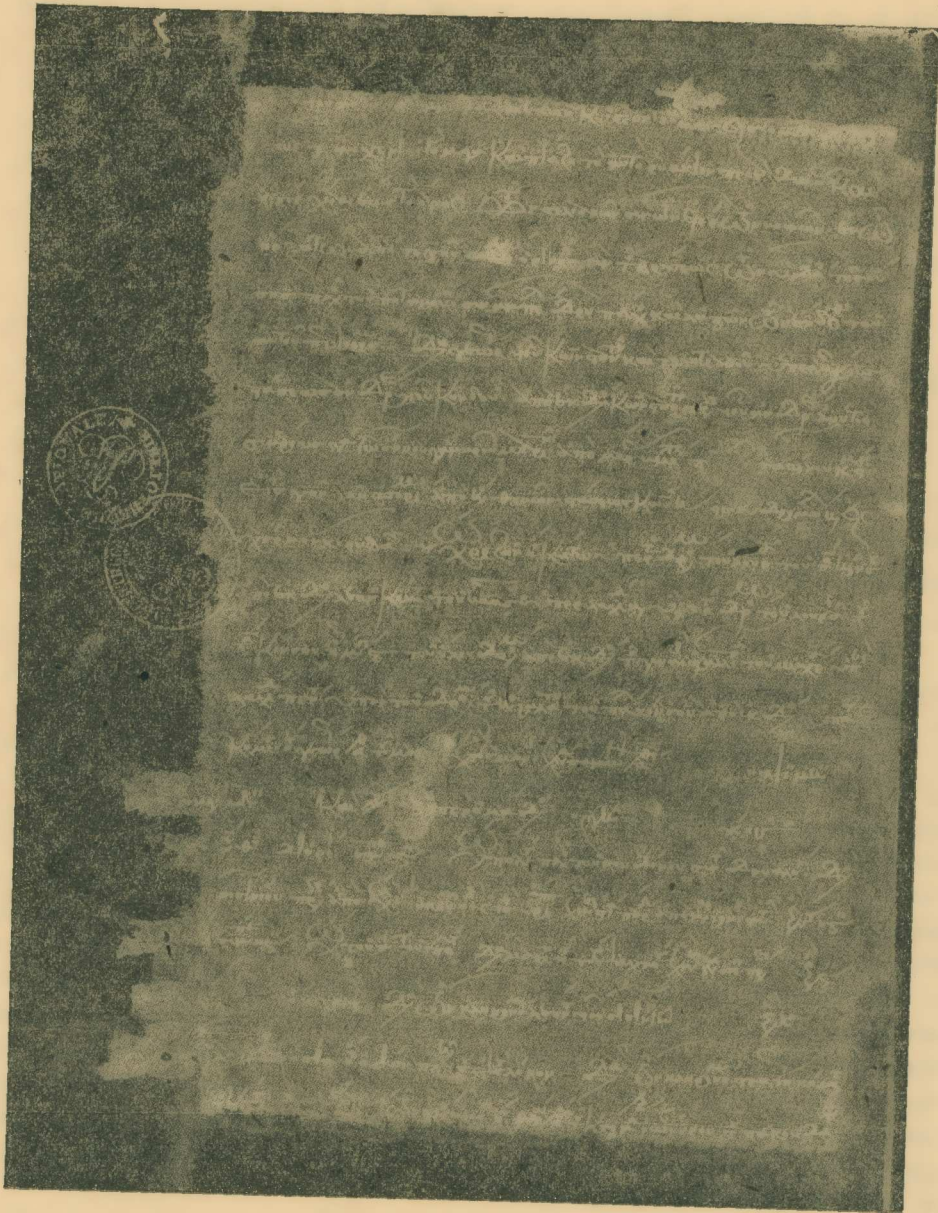
Ἡ δὲ ταπεινότης μου ἤδη τῷ 1914, βραχὺ πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου, διατρίβουσα ἐν τῇ Αἰωνίᾳ Πόλει χάριν ἐρευνῶν, σχετικῶν πρὸς τὰς Ἰουδαϊκὰς κατακλίμασιν αὐτῆς καὶ τοῦ Monteverde², ἐμελέτησε κατὰ πρῶτον καὶ τὸ κτηματολογικὸν ἀπόσπασμα τοῦ Βατικανοῦ κώδικος, προμηθευθεῖσα καὶ φωτογραφικὸν ἀντίτυπον αὐτοῦ. Τὰς δὲ μελέτας μου περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀποσπάσματος ἐσυνέχισα ἔκτοτε κατὰ διαστήματα ἐν Βερολίνῳ καὶ Ἀθήναις. Θεωρῶ καὶ ἐγὼ βέβαιον, ὅτι δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κτηματολόγιον ἀμφοτέρω τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀποσπάσματα, τὸ Βατικανὸν καὶ τὸ ἐν Πετροπόλει ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Παπαδοπούλου - Κεραμέως ἀνευρεθέν. Τὸ Βατικανὸν ὁμῶς ἀπόσπασμα, καθ' ὅσον σώζεται, εἶναι τοπικῶς Θηβαϊκόν· ἐξεταστέον δὲ κατὰ πόσον τὸ Πετροπολιτικὸν ἀπόσπασμα εἶναι Ἀττικόν. Ἐν τούτοις θὰ ἠδυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ Βατικανὸν ἀπόσπασμα ἀναφέρεται καὶ εἰς Ἀθηναίους γαιοκτήμονας· καίτοι εἰς τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν θὰ περιήγαγον ἡμᾶς τὰ ἐν τῷ Βατικανῷ ἀποσπάσματι ἀπαντῶντα πρόσωπα, τὰ ὅποια ρητῶς χαρακτηρίζονται ὡς Ἀθηναῖοι³, καὶ τὸ ἐπώνυμον *Χαλκο(νο)νδύλης*⁴, τοῦθ' ὅπερ ἄλλωςτε δὲν φαίνεται ἀποκλει-

¹ Πρβλ. ἐπιστολὴν ἐκ Λενινγράδ, τὴν ὁποίαν, τῇ 12 Μαρτίου 1935, ἀπηύθυνεν ὁ μακαρίτης καθηγητῆς ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΒΕΝΕŠΕΒΙČ πρὸς τὸν γράφοντα τὰς λέξεις ταύτας: «Habe eine grosse Bitte an Sie: Könnten Sie mir vielleicht ein möglichst vollständiges Verzeichnis aller Ortschaften Griechenlandes schicken. Ein altes Post- u. Eisenbahnverzeichnis oder ein statistisches Buch oder sonst etwas derartiges. Bötien interessiert mich besonders lebhaft, denn ich habe ein altes Katasterbuch aus der Gegend bei Theben und kann nichts damit anfangen, solange ich die Plätze nicht feststellen kann. Auch die Namen sind mir sonst unbekannt (*Βάκληκας, Βιτελάκης, Γαράσδης, Θυμαμάκης, Ζήολήκας, Ζήκλης, Θυμαμάρης, Καρμαλίκης, Καστελιανός, Λεοβάχης, Μελγοτάς, Καθαρισμάνδης, Λαλουμάρις, Ψαχνίτης, Αἰνίσκης, Μεσίσηκας, Πειζημέντης* usw) aus der Umgegend von Theben». Πρβλ. καὶ κατωτέρω, σ. 183 κ.έ. Ἐφ' ὅσον γνωρίζω, ὁ μακαρίτης φίλος συνάδελφος ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΒΕΝΕŠΕΒΙČ δὲν προέλαβε νὰ δημοσιεύσῃ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν του ἀναφορικῶς πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κτηματολόγιον, ἅτινα ἄλλως τε προώριζε διὰ τὰ ἡμέτερα *Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher*.

² Πρβλ. «Die Inschriften der jüdischen Katakombe am Monteverde zu Rom entdeckt und erklärt von NIKOLAOS MÜLLER (weiland Professor der Theologie an der Universität in Berlin). Nach dem Verfassers Tode vervollständigt und herausgegeben von Dr. NIKOS A. BEES (ΒΕΗΣ)... (Schriften hrsg. von der Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaft des Judentums]. Berlin - Leipzig, 1919. Πρβλ. καὶ *Vizantijskij Vremennik*, τόμ. XXI (1914 5), τμήμα Γ', σ. 234.

³ Πρβλ. σ. 185, Φ. 193α, σ. 186, Φ. 193α, σ. 189, Φ. 194, σ. 190, Φ. 195α. Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι οὔτοι ἴσως νὰ ἦσαν μόνον κατ' ἐπώνυμον Ἀθηναῖοι, πόρρωθεν μὲν ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενοι, κάτοικοι δὲ τῶν Θηβῶν καὶ τῆς περιοικίδος αὐτῶν.

⁴ Πρβλ. καὶ κατωτέρω, σ. 185, 186.

Πανομοίωτυπον τοῦ φ. 196, β.

στικῶς Ἀθηναϊκόν¹. Οὐδὲν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τοπωνυμίων, τὰ ὅποια ἀναφέρονται ἐν τῷ Βατικανῷ ἀποσπάσματι, μάρτυρεῖται διὰ τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ νεωτέρου τοπωνυμικοῦ τῆς Ἀττικῆς².

Κατ' ἐμὲ κριτὴν τὸ μὲν Κτηματολόγιον ὅπερ ἐπὶ μέρους διεσώθη ἐν τῷ Βατικανῷ κώδικι 215 (1101), συνετάχθη πάντως πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς συνεχοῦς καλουμένης Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Φράγκων, πιθανῶς κατὰ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα, τὸ δὲ περὶ οὗ λόγος Βατικανὸν ἀπόσπασμα ἐγράφη μεσοῦσης τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος (βλ. καὶ τὰ πανομοιότυπα τῶν φύλλων 196^α - 196^β τοῦ σχετικοῦ κώδικος ἐν σ. 181, 183).

Τὸ Βατικανὸν ἀπόσπασμα ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων καὶ ὕδρομύλους³:

Φ. 193^α: «Ἵδρόμυλος... εἰς τὸν χῶρον Κεράμια... σὺν κήπ(ου;)... σὺν τόπου λεγομένου Γραδιά ἄνω ἀπὸ τόπου τοῦ μεγάλου μέχρι τῆς Κερμινίτζας...».

Αὐτόθι: «ὕδρομυλος τοῦ αὐτοῦ [τοῦ *Θυμιαμάκη*, πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 182¹].»

Αὐτόθι: «ὕδρομυλος τοῦ αὐτοῦ [= *Ἰωάννου Γρηγορίου*, πρβλ. κατωτέρω, σ. 184, 186] διὰ *Φαλακροῦ*, υἱοῦ *Κωνσταντίνου τοῦ Ρενδακίου*⁴ ὑπὲρ μέρους στάσεως *Ἰωάννου*, υἱοῦ *Γρηγορίου*,... ἦτοι τοῦ βασιλικῆς κουράτωρος τοῦ *Λεοβάχου*, *Θεοδώρου* σπαθαροκανδιδάτου τοῦ *Λεοβάχου*, *Λέοντος* τοῦ πρωτασπαθαρίου τοῦ *Βάκληκος*⁵,

¹ Βλ. ἐν τούτοις Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΝ, Οἱ Χαλκοκονδύλαι. Ἐν Ἀθήναις 1926, σ. 20, ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Παλαιαὶ Ἀθῆναι, αὐτόθι 1922, σ. 88, 192 κ. ἐ., 428, 459. Πρβλ. ΝΙΚΟΣ Α. ΦΕΕΣ (BEHN), ἐν *Berliner Philol. Wochenschrift*, τομ. ΛΣ' (1916), σ. 211, ἔνθα καὶ παλαιότερα βιβλιογραφία.

² Βλ. ΙΝΝΟΚΕΝΤΙΟΥ Γ', ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ, Συναγωγὴν Ἐπιστολῶν, Βιβλίον ΧΙ, ἐπιστολὴν ὑπ' ἀριθ. 256 (προχείρως ἐν MIGNE, *Patrologia Latina*, τόμ. ΣΙΕ', ἰδία σ. 1560). Δ. Τ. ΝΕΡΟΥΤΣΟΥ, Χριστιανικὰς Ἀθῆνας, ἐν τῷ *Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος*, τόμ. Γ' (1889), σ. 5-107, τόμ. Δ' (1892) σ. 51-204 (βλ. ἰδία σ. 65-68). Σ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ, Ὄνοματολογίαν τῆς Ἀττικῆς καὶ εἰς τὴν χῶραν ἐποίκησιν τῶν Ἀλβανῶν, ἐν τῇ *Ἐπετηρίδι* τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου *Παρισσοῦ*, τόμ. Α' (1896) σ. 156-192, τοῦ ΑΥΤΟΥ, μετάφρασιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς ὑπὸ FERD. GREGOROVIVS συγγραφείσης Ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν (βλ. ἄνωτέρω, σ. 178, ὑποσημ. 3), τόμ. Α', ἰδία σ. 409-411, τόμ. Γ' σποράδιον. Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, ἔνθ' ἄνωτέρω, καὶ Ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων. Τόμ. Α'-Γ', αὐτόθι, 1891-1892. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Τοπωνυμικὰ παράδοξα, αὐτόθι, 1920. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Μελέτας καὶ ἐρεῦνας, αὐτόθι 1923-1925, ἰδία σ. 152-160. Ι. ΣΑΡΡΗ, Τὰ τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς, ἐν τῷ περιοδικῷ *Ἀθηνᾶ*, τόμ. Μ' (1928) σ. 117-160. Π. Α. ΦΟΥΡΙΚΗ, Συμβολὴν εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς, αὐτόθι, τόμ. ΜΑ' (1929) σ. 77-178. G. STADTMÜLLER, Michael Choniates, Metropolit von Athen (ca. 1183 - ca. 1222) [= *Orientalia Christiana XXXIII*, 2, N. 91]. Ἐν Ρώμῃ, 1934, σ. [27 κ.ἐξ.] = 149 κ.ἐ.

³ Τὰ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν χωρίων μεταγράφονται ἐνταῦθα ἀπηλλαγμένα τῶν ὀρθογραφικῶν λαθῶν τοῦ κώδικος ἐκείνων, ἅτινα ἀναφέρονται μόνον εἰς τὴν ὄρασιν, οὐχὶ καὶ εἰς τὴν ἀκοήν. Τὰ κύρια ὀνόματα ἐδῆλωσα δι' ἀρκτικῶν κεφαλαίων γραμμῶν τρεῖς στιγμαὶ (οὕτω: . . .) ἐντὸς χωρίων τοῦ ἀποσπάσματος δηλοῦσι παράλειψιν κειμένου.

⁴ Πρβλ. καὶ κατωτέρω, σ. 192.

⁵ *Βάκληκος*, κατωτέρω: *Βάκληκα*, σ. 185-191.

ἦτοι Θεοφάνους, Ἰωάννου πρωτοσπαθαρίου Νικολάου, ἀδελφοῦ αὐτοῦ, Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου, συμ^ε [= συμέρους = συν μέρους] πρωτο... καὶ Θωμᾶ ἄρχοντος ὑπὲρ τοῦ Πλάτωνος τοῦ Ἀρκοπόδη¹ καὶ Κυρίλλου κουράτορος... τοῦ Ζήσληκα², Ἰωάννου πρωτοσπαθαρίου, τοῦ Λεοβάχου, Θεομισίου πρωτοσπαθαρίου τοῦ Βάκληκα² καὶ ὑπὲρ στάσεως τοῦ Λεοβάχου².

Φ. 195^β: «ὕδρὸμυλος τοῦ αὐτοῦ... γυνῆς Ρενδακίου³ Ἀθηναίου ὑπὲρ μέρους στάσεως... ὑπὲρ πενθεροῦ αὐτοῦ ἦτοι Σεργίου Βιτελάκη² καὶ Δανιὴλ δρογγαρίου, γαμβροῦ Πλουτίνου... Πουληνάρη.»

Αὐτόθι: «... ὕδρὸμυλος... ἕξ εἰς τὸ κάστρον Θηβῶν... τοῦ Ξυλοκονδύλη...⁴».

¹ = Ἀρκ(τ)οπόδη, πρβλ. Ἀρκολέος - Ἀρχολέος (= ἄρκτος + λέων). Πρβλ. Κ. ΑΜΑΝΤΟΝ, ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς, τόμ. Ζ' (1934) σ. 50, καὶ κατωτέρω σ. 191.

² Βλ. ἀνωτέρω, σ. 181, 182, 184, 185, κατωτέρω, σ. 189, 191.

³ Τὸ ὄνομα (πρβλ. κατωτέρω σ. 191, 192) ὑπενθυμίζει τὸν ἐπιφανῆ Ἡελοποννήσιον μάγιστρον Νικήταν τὸν Ρενάκιον, μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ἐκ Σπαρτιατῶν καταγωγῆ, πάντως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ γάμῳ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Σοφίας, μετὰ τοῦ Χριστοφόρου, πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ. Εἰς τὸν αὐτὸν κενόδοξον μάγιστρον ἔγραψεν ὁ περιβόητος γραμματικὸς Εὐφύμιος τὸ γνωστὸν λαμβεῖον: «γαρσδοσιδῆς ὄψις ἐσθλαβωμένη»· βλ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΝ, Περὶ Θεμάτων (ἔκδ. Βόννης), σ. 300, 318, ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΝ, Νέος Ἑλληνομνήμων, Εὐρετήριον, σ. 456, ὑπὸ λήμμα: Νικήτας μάγιστρος· πρβλ. καὶ FERR. GREGOROVIVS - ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΝ, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, τόμ. Α', σ. 217). Τὸ Ρενάκιος, ὡς νομίζω, ἔχει ταυτισθῆ πρὸς τὸ: Ρονάκιος, ὅπερ ἀπαντᾷ ἀκριβῶς ἐν Λακεδαίμονι, ὅθεν καὶ ὁ ἐπιφανῆς Νικήτας, ὁ Ρενάκιος. Ἐν τῇ μεταπεφρασμένῃ εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν διαθήκην Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε, ἀναφέρεται «ὁ Κύριος Ρονάκιος»· βλ. προχείρως ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΝ, Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμ. Γ' (1906) σ. 226· μεταβυζαντινὰ ἐπιγραφαὶ ἐκ Γερακίου Λακεδαίμονος ἀναφέρουσι: Ρωνάκιον, ἱερέα καὶ περιοδευτήν [βλ. Κ. ΖΗΣΙΟΥ, ἐν περιοδικῷ Βυζαντιδί, τόμ. Α' (1909), σ. 135, ἀρ. 69, καὶ σ. 142, ἀρ. 92· καὶ σήμερον ἀκούεται ἐπώνυμον Ρονάκιος (οὗτω καλεῖται σύγχρονος λογοτέχνης, οὗ ἀδελφός, Γεώργιος ὀνόματι, ἔγραψε γραμματικὴν τῆς Δημοτικῆς Ἑλληνικῆς). Βραχύτερος τύπος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀνόματος εἶναι: Ρέντης, Ρένδης, καὶ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον: Ρέντιος, Ρένδιος· βλ. ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΝ, ἔνθ' ἀνωτέρω, τ. Γ' (1913), σ. 4-5, ὑπόσημ., τ. Κ' (1926), σ. 96. Γνωστὸς εἶναι μάλιστα ὁ κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα νοτάριος τῶν Ἀθηνῶν, Δημήτριος Ρέντης, ἐξ οὗ πιθανῶς καὶ τὸ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς τοπωνύμιον: Ἀγιάννης τοῦ Ρέντη (βλ. προχείρως FERR. GREGOROVIVS - ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν, ἔνθ' ἀνωτέρω, τόμ. Α', σ. 340, τόμ. Β', σ. 170, 186, 189, 231, 259. WILLIAM MILLER - ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ, Ἱστορία τῆς Φραγκοκρατίας, τόμ. Α', σ. 433, 443, 444, τόμ. Β', σ. 10-28). Περὶ τοῦ Δημητρίου Ρέντη, τοῦ νοταρίου Ἀθηνῶν, ἰδιᾶν πραγματεῖαν ἔγραψε τῷ 1926 ὁ μακαρίτης ANTON. RUBIÓ Y LLUCH, ἥτις μεταφράσθη εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὑπὸ Γ. Ν. ΜΑΥΡΑΚΗ, καὶ ἐκυκλοφόρησεν ἐν ἰδίῳ τεύχει (Ἀθην. 1928). Ὑπὸ σημείωσιν, ὅτι τὸ ἐπώνυμον Ρέντης ἀπαντᾷ ἀπὸ αἰῶνων καὶ ἐν Κορινθίᾳ, ἰδιάζον ἐκεῖ εἰς παλαιούς μετανάστας ἐξ Ἀθηνῶν. Περὶ τοῦ οἴκου Ρέντη τῆς Κορινθίας, βλ. ΦΩΤΙΟΝ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΝ ἢ ΦΩΤΑΚΟΝ, Βίοι Πελοποννησίων ἀνδρῶν... Ἐν Ἀθήναις 1888, σ. 56, Πρακτικὰ Ἀκαδ. Ἀθηνῶν, τόμ. ΙΘ' (1944), σ. 304.

⁴ Πρβλ. τὸ ἐπώνυμον: Χαλκο(νο)νδύλης, περὶ οὗ ἀνωτέρω, σ. 182, 186.

Φ. 194^α: «Υδρομόλος Κορυφάτη, κείμενος πλησίον εἰς τὸν Ἅγιον Λουκᾶν¹, διὰ Νικολάου, τοῦ λεγομένου Πειζημένητη»².

Ἄλλαι στάσεις³ καὶ κάτοχοι αὐτῶν ἐν τῷ ἀποσπάσματι ἡμῶν ἀναφέρονται μεταξὺ ἄλλων αἱ ἐξῆς:

Φ. 193^α: Μέρος «στάσεως Ἰωάννου Γρηγορίου ἡγουμένου», ... σὺ(ν) μέρους στάσεως Ἰωάννου, υἱοῦ Εὐσταθίου⁴, κειμένου εἰς τὴν γῆν τῶν σπορίμων τῆς αὐτῆς δεξιᾶς στρατάς τῶν Πασαγαρκαί(ων)⁵ καὶ σὺ(ν) μέρους στάσεως Μαρίνου, υἱοῦ Λέοντος, λοιπῶν στάσεως κειμένης εἰς χωρίον Πολεανά, σὺ(ν) μέρους στάσεως Θεοφίλου Ἰωάννου, κειμένου εἰς τὸ χωρίον Βρύσι, μέρους τετάρτου ἐκ τοῦ ἡμίσεως μέρους εἰς τὸ Ὀλανα, σὺ(ν) μέρους στάσεως Ἡρακλίου, Θεοδότου καὶ Παρδου⁶, ἀπὸ χωρίου Σισινίου, ἦτοι Κουσοῦνην καὶ Νικολάου, υἱοῦ Γρηγορίου, κειμένου εἰς τὸ χωρίον Λεοτρίβου, πλησίον τοῦ ξηροποτάμου τὸν ἐριτζὸν, ἦτοι Ἰωάννου τοῦ Μελγοτᾶ, σὺ(ν) μέρους γαμβροῦ στάσεως Παναρέτου ἀθην(ον) ... Παναρέτου ἀθην(έου);».

Αὐτόθι: στάσις «Ἰωάννου, υἱοῦ Γρηγορίου».

Φ. 193^β: «... διὰ Νικολάου υἱοῦ... Ἀδλωνίτη⁷, ἐγγόνου Βαάνους⁸ νοταρίου..., στάσεως(;)... ἦτοι σπαθαρίου τοῦ Γελᾶ(;) τέλος ἡμισυ Νικολάου μοναχοῦ τοῦ Χαλκο(κο)νδύλη... [πρβλ. σ. 182, 185]».

¹ Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ ἱεροῦ πλησίον τῶν Θηβῶν, τὸ ὁποῖον ἡ λαϊκὴ δόξα καὶ σήμερον θελεῖ τὸπον ταφῆς τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τοῦ κατὰ τὴν αὐτὴν δόξαν καταγομένου ἐκ Θηβῶν τῆς Βοιωτίας. Βλ. ΝΙΚΟΝ Α. ΒΕΗΝ (BEES), «Kirchliches und Profanes vom nachchristlichen Platäa», S.-A. aus *Janus*, Bd. I (= Festschrift zu C. F. LEHMANN-HAUPTS 60. Geburtstag). Ἐν Βιέννῃ - Λειψία 1921, σ. 214. ² Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 1.

³ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 84 κ.ε. Περὶ τοῦ ὄρου στάσις (ἄλλως: ὑπόστασις) βλ. πρὸ πάντων ἐπ' ἐσχάτων G. OSTROGORSKY, Die ländliche Steuergemeinde des byzantinischen Reiches im X. Jahrhundert (= ἀπόσπασμα ἐκ τῆς *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte* τ. Κ', 1927, τεύχη 1-2, σ. 347-519) σ. 37, 42, 57, 107.

⁴ Ἡ στίξις τῶν ἐντὸς εἰσαγωγικῶν χωρίων ἐνταῦθα καὶ κατωτέρω ἐτέθη ὑπὸ τῆς ταπεινότητος μου.

⁵ Πρβλ. σ. 191.

⁶ Περὶ τοῦ ὀνόματος βλ. ὅσα ἐσημείωσα ἐν τῇ *Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, τόμ. Β' (1925) σ. 12. Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 183, καὶ κατωτέρω, σ. 192.

⁷ Τὸ ἐπώνυμον Ἀδλωνίτης εἶναι καὶ σήμερον σύνηθες παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα πιθανῶς πρόκειται περὶ ἀνδρὸς καταγομένου ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ Ἀδλωνος, πολιτισματος τετιμημένου καὶ δι' ἐπισκοπῆς· βλ. ΝΙΚΟΝ Α. ΒΕΗΝ (BEES), Beiträge zur kirchlichen Geographie Griechenlands, σ. 241, πρβλ. *Πρακτικά ἡμετέρας Ἀκαδημίας*, τόμ. ΙΘ' (1944), σ. 353, ὑποσημ. 2.

⁸ Τὸ ξενικὸν (πιθανῶς συριακὸν) Βαάνης ἀπαντᾷ συχνά, μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας· γνωστὸς εἶναι ὁ βιβλιογράφος Βαάνης, βλ. προχείρως Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΝ, *Ἱστορία Ἑλλήν. Ἔθνους*, ἔκδ. Ε', τόμ. Δα, σ. 255. Σ. Β. ΚΟΥΓΕΑΝ, *Ὁ Καισαρείας Ἀρέθας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ*. Ἐν Ἀθήναις 1913, σ. 100, 102, 124 κ.ε., 129· πρβλ. καὶ κατωτέρω, σ. 187.

Αυτόθι: «... διὰ Σταυρακίου, υἱοῦ Θεοδώρου σπαθαρίου... ὑπὲρ μερους... στάσεως Βαάνους³, νοταρίου ἀπὸ ἐκδόσεως Νικήτα, ἐγγόνου Βαάνους³, ἦτοι... ἐγγόνου τοῦ ἄρχοντος... ἀπὸ Θήβας».

Αυτόθι: «... διὰ Σαμουήλ δρουγγαρίου γέροντος οἰκεῖ εἰς Θήβας ὑπὲρ μέρους δ' [=τετάρτου] στάσεως Βαάνους³ ἀπὸ ἐκδόσεως τοῦ αὐτοῦ Βαάνους³, ἦτοι Μιχαήλ τοῦ Γαρασοῦ (; ;)... »¹.

Αυτόθι: «... διὰ Βασιλείου, υἱοῦ Χαγέ², ἀπὸ χωρίων Ἀνάσου⁴, ὑπὲρ μέρους τετάρτου στάσεως Βαάνους³, νοταρίου ἀπὸ ἐκδόσεως τοῦ αὐτοῦ... ».

Αυτόθι: «... ὑπὲρ μέρους στάσεως Νικηφόρου... »³.

Φ. 194^α: «... ἀπὸ χωρίου Ἀνάσου⁴, τοῦ λεγομένου Μωρολέοντος⁵, ἦτοι Κυριακῆς τοῦ Λαλουμάρη ὑπὲρ στάσεως πατρικῆς αὐτῆς».

Αυτόθι: «ἀπὸ χωρίου Φελητῆ πενθερὸς Γεώργιος τοῦ Ῥοσλιάνου ὑπὲρ μέρους στάσεως... Ἀβγουσίνου, ἦτοι τοῦ βασιλικοῦ κουράτορος τοῦ Λεοβάχου, Θεοδώρου σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Λεοβάχου, Θεοκίστου... τοῦ Βάκλικα⁹, ἦτοι Θεοδώρου, Ἰωάννου, ... Νικολάου, ἀδελφοῦ Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου, Συμεών... Θωμᾶ ἄρχοντος... Πλάτωνος τοῦ Ἀρκοπόδη⁶ καὶ... ἀπὸ χωρίων Πέτρα⁷... Ἰωάννου... Λεοβάχου Θεοκίστου⁸... τοῦ Βάκλικα⁹ ὑπὲρ... στάσεως... τοῦ Λεοβάχου¹⁰».

¹ Βλ. τὰ ἀνωτέρω, σ. 185, ὑποσημ. 3, σχετικῶς πρὸς τὸ «γαρασοειδῆς» σημειωθέντα· πρβλ. καὶ FR. MIKLOSICH, Die Slavischen Elemente im Neugriechischen. Ἐν Βιέννῃ, 1870, σ. 14 (ἔπος *gorasa* σλαβιστὶ = *peritus, listig, versmitzt* ἐρμηνεύεται), βλ. καὶ κατωτέρω, σ. 191 πρβλ. καὶ ST. PSALTES, Grammatik der Byzantinischen Chroniken, Göttingen 1913, σ. 37.

² Οὗτω ἡ ἀνάγνωσις μου τοῦ ὀνόματος (πρβλ. καὶ κατωτέρω, Φ. 195β). Ἡ προταθεῖσα ἀνάγνωσις: *Χασέ δὲν εὐσταθεῖ· ἡ παρανάγνωσις αὐτῆ ἐσχετίσθη πρὸς Χασέ, υἱὸν Ἰούβη* πρβλ. προχείριστος FERD. GREGOROVIVUS - ΣΠ. Π. ΛΑΜΠΡΟΝ, ἐνθ' ἀνωτέρω, τόμ. Α', σ. 221.

³ Πιθανῶς ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν κατωτέρω, σ. 188, ἀναφερόμενον Νικηφόρον· περὶ τοῦ ὀνόματος Βαάνης βλ. σ. 186, ὑποσ. 8.

⁴ Πρβλ. καὶ ἀνωτέρω, σ. 190.

⁵ Κατὰ τοὺς μέσους μέσους αἰῶνας ἀπαντῶσι σύνθετα ἐπώνυμα, ὧν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ἡ λέξις: *μωρός*, π. χ. *Μωρογεώργιος, Μωροθεόδωρος, Μωροθωμᾶς, Μωρόπλανος*· βλ. HEINRICH MORITZ, Die Zunamen bei den Historikern und Chronisten (Γυμνασιακὸν πρόγραμμα, Μέρος Α'. Landshut 1896/97, σ. 15, Μέρος Β', σ. 12, αὐτόθι καὶ τὸ *Μωρολέον καὶ Μωρολέ[ων]*), πρβλ. σ. 190. ⁶ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 185, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

⁷ Πρόκειται οὐχὶ περὶ τῆς στενῆς διόδου τῆς Βοιωτίας, καθ' ἣν συνήφθη ἡ μάχη μεταξὺ ἡμετέρων καὶ Τούρκων, μηνὶ Σεπτ. τοῦ 1829, ἀλλὰ προκειται πιθανῶς περὶ τοῦ χωρίου Πέτρας, τῆς κοινότητος Βρασταμιτῶν τῆς Λεβαδείας.

⁸ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 183, 185, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

⁹ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 184, 185, καὶ κατωτέρω σ. 191.

¹⁰ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 182, ὑποσ. 1, κατωτέρω, σ. 191.

Αυτόθι: μνημονεύονται *Ἰωάννης δρογγάριος*¹ καὶ *Πέτρος δρογγάριος*¹, ὁ *Χαβάρων*², σχετιζόμενοι πρὸς στάσις.

Αυτόθι: «*Διὰ Μέλη*(;)... γυναικὸς *Ὑπατίου κόμητος καὶ Μέλη*(;)... γυναικὸς *Λεοντίου δρογγαρίου, ἤτοι Θεοδώρου... τοῦ Ἰακώβου... Νικηφόρου, υἱοῦ τοῦ Φάρα*³ ὑπὲρ στάσεως...».

Φ. 194^β: «*Διὰ Θεοδώρου οἰκονόμου... Αὐξεντίου ἐπισκόπου ὑπὲρ στάσεως Μιχαήλ, ἤτοι στάσεως Δαμιανοῦ, τοῦ καὶ νομικοῦ*(;) *τῆς Βουλόμεσας, ὑπὲρ στάσεως Θεοδώρου, υἱοῦ τοῦ σπαθαρίου...».*

Αυτόθι: «*Διὰ Γεωργίου ἀπὸ Λουκᾶ, υἱοῦ Ἰωάννου τοῦ Κάμπου, οἰκεῖ εἰς Θήβας, ὑπὲρ μέρους στάσεως Μιχαήλ... σὺ(ν) μέρους γῆς σπορίμου τοῦ Λουτρακίου...⁴ κόμητος⁵ τοῦ Λεοβάχου... Θεοδώρου σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Λεοβάχου καὶ Λέοντος πρωτοσπαθαρίου τοῦ Βάκλημος⁶, ἡ θυγάτηρ Ἰωάννου πρωτοσπαθαρίου..., ἀδελφοῦ*

¹ Περὶ τοῦ ἀξιωματος βλ. ἐπ' ἐσχάτων G. STADTMÜLLER, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 301 - 305.

² Ἀπαντᾷ ἐν τῇ Βυζαντιακῇ γραπτῇ παραδόσει πλέον ἢ ἅπαξ τὸ ἐπώνυμον: *Χαβάρων*. Προχείριος ὑπενθυμίζω ἐνταῦθα τὸν στρατηγὸν τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας Κωνσταντῖνον *Χαβάρονα* (βλ. ΚΩΝΣΤ. ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΗΝ, ἔκδ. HEISENBERG, σ. 139. Πρβλ. Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΝ, Ἱστορία τοῦ βασιλείου τῆς Νικαίας καὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου. Ἐν Ἀθήναις 1898, σ. 457, 460, 512, 518, 542). Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο πρέπει νὰ σχετισθῇ πρὸς τὴν δημώδη λέξιν *χάβαρο* (τὸ) = ὄστρεον τὸ ἐδώδιμον· πρβλ. *χαβαρόμι* = *κόραξ ὁ καρπολόγος*; *Χαβαρονήοια* = νησίδες ἢ σκόπελοι οὕτω καλούμενοι, καθ' ὅσον εἰς τὰ παράλια αὐτῶν ἀπαντῶσιν *ὄστρεα ἐδώδιμα* (τὰ κυριώτερα *Χαβαρονήοια* εἶναι τὰ ἐξῆς: κατὰ τὸν Πάνορμον τῆς Ἀστυπάλαιας καὶ δὴ κατὰ τὰ ΝΔ τοῦ ὄρμου τούτου, κατὰ τὰ ΝΑ τῆς Πάτμου, κατὰ τὸν λιμένα Πλανήτην τοῦ νησίου Κυρὰ - Παναγιᾶς τῶν Θεσσαλικῶν Σποράδων (κατὰ τὸν σεβαστὸν συνάδελφον κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΝ ΛΥΚΟΥΔΗΝ, τὸν ναύαρχον). Ἀκούονται καὶ σήμερον τὰ ἐπώνυμα: *Χάβαρος, Χαβαρᾶς, Χαβ(ι)άρας*. Ὁ δὲ τύπος *Χαβάρων* εἶναι βυζαντιακὸς λογιωτατισμὸς (ὅπως καὶ ἄλλα παρωνύμια, π. χ. *Μουζάλων, Ποδάρων, Μυσιάκων* κλ. κλ. βλ. HEINRICH MORITZ, μέρος Α', σ. 33, 39, 40, 41, 42, 48. Μέρος Β', σ. 48). Ἐκ τοῦ *Χαβάρων* προέκυψε καὶ τὸ Χιακὸν τοπωνύμιον *Χαβάρονας*. Ὑπάρχει καὶ νεοελληνικὸν οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον *Χάβαρης*· πρβλ. καὶ τὸ τοπωνύμιον *Χάβαρη* (= χωρίον καὶ κοινότης τῆς Ἡλείας, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Πατρῶν εἰς Πύργον· πρβλ. Κ. ΑΜΑΝΤΟΝ, ἐν τῇ περιοδικῇ Ἀθηνᾶ, τόμ. ΚΒ' 1910, σ. 200-201, ΝΙΚΟΝ Α. ΒΕΗΝ (ΒΕΕΣ), Literaturbericht I über griechische Veröffentlichungen, welche sich auf Byzantinisches beziehen. S. A. aus den *Vizantijskij Vremennik*. Bd. XVIII (1913). Ἐν Πετροπόλει 1911, σ. 10, Γ. ΖΟΛΩΤΑ-ΑΙΜ. ΣΑΡΟΥ, Ἱστορία τῆς Χίου, τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις, 1921-1923, μέρος Α', σ. 437, 519, 536, 575, 605, μέρος Β', σ. 522. Πρβλ. καὶ ἀνωτέρω, σ. 181.

³ βλ. HEINRICH MORITZ, ἐνθ' ἀνωτέρω, μέρος Α', σ. 46, πρβλ. καὶ κατωτέρω, σ. 187.

⁴ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 183.

⁵ βλ. ERNST STEIN, Untersuchungen zur spätbyzantinischen Verfassungs- und Wirtschaftsgeschichte (ἀπόσπασμα ἐκ τῶν «Mitteilungen zur osmanischen Geschichte», τόμ. Β', 1923-1926), σ. 45, 50, 54, 57.

⁶ Πρβλ. σ. 184, ὑποσημ. 4, σ. 188, 189, 191.

αὐτοῦ Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου¹. Συμεὼν Καλικαίρου² καὶ Θωμᾶ... τοῦ Πλάτωνος τοῦ Ἀρκοπόδη³ καὶ Κύρ(ιακοῦ) κουράτορος⁴, καὶ Πέτρου στρατόρος⁵ καὶ Εἰρήνης τοῦ Ζησιμῆ¹⁷. Ἰωάννου πρωτοσπαθαρίου τοῦ Λεοβάχου καὶ Θεοκίστου πρωτοσπαθαρίου τοῦ Βάκκλημα¹³, ὑπὲρ στάσεως Λεοβάχου.»

Αὐτόθι: « πλησίον ... ὑπεράνω τὸν σταυρόν, κατὰ ἐπιτροπὴν Κωνσταντίνου βασιλικοῦ (;) ... καὶ ἀναγραφῆς (;;) ⁶ διὰ Πόθου πρωτοπαπᾶ, υἱοῦ Ἰωάννου, ἀπὸ χωρίου Δρόπανον⁷ ὑπὲρ μέρους στάσεως τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ... ».

Αὐτόθι: « ... χωρίον τοῦ αὐτοῦ συνόλου λεγομένου τοῦ Ταχῆ⁸ ... ».

Αὐτόθι: « ... Φωτίου Ἀθηναίου ὑπὲρ μέρους στάσεως Μιχαήλ, γαμβροῦ Σοφρονίας μοναχῆς (;), ἦτοι Θεοφάνους σπαθαροκανδιδάτου καὶ κόμητος⁹ τοῦ Κοιτρονικολάου στάσεως (;) αὐτοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Καλίγα¹⁰ καὶ Ἰωάννου τοῦ Καστελιανοῦ, πλησίον τοῦ Μεσίσκλη¹¹ ».

Φ. 195^α: Ἰωάννης πρωτοσπαθάριος Λε[οβάχος]¹² καὶ Θεόκιστος πρωτοσπαθάριος ὁ Βάκκλημα¹³. « Λέοντος τοῦ Λεοβάχου, διὰ [Δ]ημητρίου, υἱοῦ Ἰωάννου Κότη τοῦ Σκλαβοθεοδώρου, ὑπὲρ μέρους στάσεως Μιχαήλ, γαμπροῦ Σωφρονίας μοναχῆς, ἦτοι τοῦ βασιλικοῦ ... τοῦ Λεοβάχου Θεοδώρου σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Λεοβάχου, Λέοντος πρωτοσπαθαρίου τοῦ Βάκκλημα¹⁴. ἡ θυγάτηρ Ἰωάννου πρωτοσπαθαρίου Νικολάου, ἀδελφοῦ Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου καὶ Συμεὼν¹⁵ πρωτο... Θωμᾶ ἄρχοντος ... τοῦ Πλάτωνος ... τοῦ Ἀρκοπόδη³ καὶ Κυριακοῦ κουράτορος καὶ Πέτρου στρατόρος¹⁶ καὶ Εἰρήνης τοῦ Ζήσληκα¹⁷, Ἰωάννου ... τοῦ Λεοβάχου¹², Θεόκιστος πρωτοσπαθάριος ὁ Βάκκλημα¹³, ὑπὲρ στάσεως τοῦ Λεοβάχου ».

¹ = Λεοβάχου; ² βλ. HEINRICH MORITZ, μέρος Α', σ. 13.

³ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 185, 187, καὶ κατωτέρω, σ. 191. ⁴ Πρβλ. σ. 184, 185, 187, 190.

⁵ Πρβλ. κατωτέρω, σ. 192.

⁶ Ἐπειδὴ ὁ δημόσιος ὑπάλληλος οὗτος μέχρι τῶν Κομνηνῶν καλεῖται ἐπισήμως οὕτω, μετὰ δὲ ταῦτα μετωνομάσθη ἐπισήμως ἀπογραφῆς, διὰ τοῦτο τὸ ἀνωτέρω χωρίον θὰ ἦτο σημαντικὸν διὰ τὴν χρονολόγησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος κειμένου· πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 184.

⁷ Δρέπανον; Τοπωνύμια: Δραπάνον (χωρίον ἐπαρχίας Πατρῶν), Δραπανιά (χωρίον ἐπαρχίας Κισιάμου τῆς Κρήτης).

⁸ Πρβλ. HEINRICH MORITZ, ἐνθ' ἀνωτέρω, μέρος Α', σ. 44.

⁹ βλ. κατωτέρω, σ. 190, ὑποσημ. 4.

¹⁰ Συνηθέστερος τύπος: Καλλιγᾶ· πρβλ. καὶ HEINRICH MORITZ, ἐνθ' ἀνωτέρω, μέρος Β', σ. 27 κ.ε.

¹¹ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 1.

¹² Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 185, 187, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

¹³ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 185, 187, καὶ κατωτέρω, σ. 190, 191.

¹⁴ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 1, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

¹⁵ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 187, καὶ κατωτέρω, σ. 190, 191.

¹⁶ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 184, 185, καὶ κατωτέρω, σ. 190.

¹⁷ Πρβλ. σ. 189, ἀνωτέρω, στ. 2: Ζησιμῆ, καὶ κατωτέρω, στ. 18: Ζήσληκα· πρβλ. καὶ σ. 185.

Αυτόθι: «Διὰ Θεοφυλάκτου¹, υἱοῦ Κωνσταντίνου Ἀθηναίου², ἐγγόνου Θεοδώρου νοτ(αρίου), ὑπὲρ μέρους στάσεως Μιχαήλ, α' σπαθαρίου, ἀπὸ μέρους ... Λέοντος Κεντ... τοῦ Κυμαῖ ὑπὲρ στάσεως πατρικῆς αὐτοῦ».

Αυτόθι: «... Διὰ Νικολάου υἱοῦ Ἱμπερίου³, τοῦ λεγομένου Κάμπου, ὑπὲρ μέρους α [=1] ὑπὲρ στάσεως ὁμοίως, ἦτοι τοῦ βασιλικοῦ κόμητος⁴ τοῦ Λεοβάχου· Θεοδώρου σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Λεοβάχου· Λέοντος τοῦ α' σπαθαρίου τοῦ Βάκλῆκα⁵· ἡ θυγάτηρ Ἰωάννου α' σπαθαρίου· Νικόλαος ἀδελφὸς Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου· Συμεὼν α' σπαθάριος⁶· Θωμᾶ ἄρχοντος⁷ ὑπὲρ Πλάτωνος τοῦ Ἀρκοπόδη· Κυριακοῦ κουράτορος Πέτρου⁷... τοῦ Ζήκη⁸· Ἰωάννου α' σπαθαρίου τοῦ Λεοβάχου· Θεόκτιστος α' σπαθάριος ὁ Βάκλικας⁹ ... τοῦ Λεοβάχου¹⁰».

Αυτόθι: «Διὰ Λέοντος, ἐπιλεγομένου Κουνούτου¹¹, τοῦ Μωρολέοντος¹² ἀπὸ χωρίου Ἀνάσου¹³ ὑπὲρ μέρους ἀπὸ στάσεως ὁμοίως· ἦτοι Συμεὼν¹⁴, ἐγγόνου Γρηγορίου, α' σπαθαρίου, καὶ Καλωνᾶ¹⁵, σπαθαρίου καὶ Κωνσταντίνου Ἰωάννου τοῦ Καστενιά[νου]¹⁶ ὑπὲρ στάσεως τοῦ Καστενιάνου τέλος ... ἦτοι Νικολάου, υἱοῦ Στεφάνου Τριαδίτη (;) ... ὑπὲρ στάσεως ἰδίας...».

Αυτόθι: «Διὰ Θεοδώρου, υἱοῦ Θωμᾶ, σπαθαρίου γέροντος ἀπὸ χωρίον Σιγῆν¹⁷, ἀπὸ μοίρας στάσεως ὁμοίως, ἦτοι Νικολάου Γαλατᾶ καὶ Ἰωαννικίου Νικολάου Καλανδῆ.»

¹ Θεοφυλάκτου, οὐχὶ Θεοφίλου.

² Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 3.

³ Πρβλ. ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ (ΒΕΗΣ), Der französisch-mittelgriechische Ritterroman «Imberios und Margarona» und die Gründungssage des Daphniklosters bei Athen (= Texte und Forschungen zur byzantinisch - neugriechischen Philologie Nr. 4). Berlin-Wilmersdorf 1924, σ. 17-19.

⁴ ἦ: κήματος; πρβλ. G. OSTROGORSKY, ἐνθ' ἄνωτέρω, σ. 105.

⁵ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 188, 189, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

⁶ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 187, 189, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

⁷ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 185, 187, 189, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

⁸ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 2, σ. 189.

⁹ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 189, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

¹⁰ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 189, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

¹¹ Μήπως Κου[ρ]νούτου; Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο καὶ σήμερον ἀπαντᾷ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ μάλιστα ἐν Ἡλιδι. ¹² Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 187, ὑποσημ. 5.

¹³ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 187.

¹⁴ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 187, 189, καὶ κατωτέρω, σ. 191.

¹⁵ Βλ. HEINRICH MORITZ, ἐνθ' ἄνωτέρω, μέρος Α', σ. 13, 46, μέρος Β', σ. 9, Κ. Ν. ΣΑΘΑΝ Νεοελληνικὴ Φιλολογία, ἐν Ἀθήναις 1868, σ. 413, 417, 526.

¹⁶ Τὰ ἐν [ ] εἶναι παράλειψις τοῦ χειρογράφου.

¹⁷ Σιγῆ, τοπωνύμιον. ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ περιοχῇ Κυψέλων τῆς Θράκης.

Φ. 195^α - 195^β: «Διὰ τῶν κληρονόμων στρατιωτῶν τῆς κόρτης¹ ὑπὲρ ἱερέως Ἰωάννου ἀπὸ στάσεως... ἤτοι Θεοδώρου τοῦ Καρμα², Ἰωάννου τοῦ Πάρδου, Στεφάνου ἀ' σπαθάρου, ... υἱοῦ Πόθου σπαθαροκανδιδάτου καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ Λαγοῦ Ρενδακίου³ [καὶ ὁ] πρωτοσπαθάρου ὁ Εὐριπιώτης⁴».

Φ. 195^β: «Χῶρος τοῦ αὐτοῦ διὰ Νικολάου πτωχοῦ⁵, υἱοῦ Ἀνδρέα, τοῦ Τρούλου, ὑπὲρ μέρους ἤτοι τοῦ Βασιλείου τοῦ Λεοβάχου⁶ καὶ Θεοδώρου σπαθαροκανδιδάτου τοῦ Λεοβάχου⁶, Λέοντος σπαθάρου τοῦ Βάκλικα⁷. ἡ θυγάτηρ Ἰωάννου ἀ' σπαθάρου, Νικολάου, ἀδελφοῦ Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου⁶. Συμεὼν πρωτο...⁸, Θωμᾶ ἄρχοντος⁹, ... Πλάτωνος τοῦ Ἀρκοπόδη¹⁰, ... Πέτρου σιράτορος, Εἰρήνης..., τοῦ Δινίσκη¹¹. Ἰωάννου ἀ' σπαθάρου τοῦ Λεοβάχου⁶, Θεοδώρου τοῦ Λεοβάχου⁶. Θεόκτιστος πρωτοσπαθάρου ὁ Βάκλικας⁷ ὑπὲρ στάσεως τοῦ Λεοβάχου⁶...».

Αὐτόθι: «Γῆ σπόριμος ἡ αὐτὴ σὺν ἀμπέλου εἰς τὸ διασταθὲν διὰ Πέτρου, υἱοῦ Κοσμᾶ γέρας^δ¹², λεγομένου Ἀνεμοσφάκτου¹², ὑπὲρ μέρους γονικῆς¹³ αὐτοῦ... σὺ(ν) μέρους στάσεως Λέοντος, υἱοῦ Κωνσταντίνου, κειμένου εἰς τὸν χῶρον τοῦ αὐτοῦ Τηριανόν..., σὺν στάσεως Πέτρου, υἱοῦ Ἰωάννου, κειμένου εἰς τὸν χῶρον περὶ γῆ [Πέργη; Περγίον;] σὺν Κυθριδίου¹⁴... σὺ(ν) μέρους στάσεως Μαυρικίου, κειμένου εἰς τὸν χῶρον γῆς σπορίμου τῶν Πασαγαρκαίων¹⁵... σὺ(ν) μέρους στάσεως Λαμπάδη(;), ἀπὸ χώρου Πατρώνια¹⁶, ἄνω κειμένη εἰς τὴν γῆν τὴν σπόριμον, παρακειμέ-

¹ Πρβλ. ERNST STEIN, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 49-50. Πρβλ. καὶ κατωτέρω, σ. 192.

² Καρμαλή; Καραμπαλή; πρβλ. HEINRICH MORITZ, ἐνθ' ἀνωτέρω, μέρος Α', σ. 13. Ὁ μακαριότης BL. BENEŠEVIČ (βλ. ἀνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 1) ἀναγινώσκει: Καρμαλίχη (ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ δὴ ἐν Ζακύνθῳ παλαιὰ οἰκογένεια: Καραμαλίχη. Πρβλ. NIKON A. BEHN (BEBS), ἐν *Vizantijskij Vremennik*, τόμ. ΙΑ' (1904) σ. 69. Λ. ΖΩΗΝ, *Λεξικὸν φιλολογικὸν καὶ ἱστορικὸν Ζακύνθου*, τόμ. Α', 1898, σ. 384.

³ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 184, 185, κατωτέρω, σ. 192, HEINRICH MORITZ, μέρος Β', σ. 16.

⁴ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 183.

⁵ Εἶναι ἡ λέξις ἐνταῦθα παρωνύμιον ἢ = δουλοπάροικος;

⁶ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 185, καὶ κατωτέρω, σ. 189, 190.

⁷ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 181, 182, ὑποσημ. 1, σ. 184, 185, 187, 189, 190.

⁸ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 190. * Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 189, 190.

⁹ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 185; 187, 189, 190.

¹⁰ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 182, ὑποσημ. 1.

¹¹ Πρβλ. ἀνωτέρω, 185, ὑποσημ. 3, σ. 187, ὑποσ. 1, καὶ κατωτέρω, σ. 192.

¹² Παραλείπεται ἡ λέξις: γῆς.

¹³ Δέχομαι, ὅτι πρόκειται περὶ τοπωνυμίου· ἐν τῷ κώδικι ὑπάρχει ἡ γραφή: κίθριδ' (κύνθρα καὶ κύνθρος ἰωνιστὶ = χύτρα, χύτρος, βλ. λεξικά). ¹⁴ Πρβλ. καὶ ἀνωτέρω, σ. 186.

¹⁵ Πρβλ. καὶ ἄλλα καὶ τὰ χωρία Πατρικὰ καὶ Πατρικᾶτα (τοῦτο μὲν τῆς Κεφαλληνίας, ἐκεῖνο δὲ τῆς Χίου, βλ. Γ. ΖΩΛΑΤΑ - ΑΙΜ. ΣΑΡΟΥ, Ἱστορία τῆς Χίου, ἐν Ἀθήναις, 1921-1928, τόμ. Α', μέρος Α', σ. 70, 343, 606, 648, τόμ. Γ', μέρος Α', σ. 510, μέρος Β', σ. 468, 484, 498, 553, 702, 703.

νην εἰς τὸν χῶρον τοῦ Μουχιονίου... , σὺν στάσεως Ρενδακίου¹, υἱοῦ Γρηγορίου, κειμένου (sic) εἰς τὸν χῶρον Βαθῦ²,... ἦτοι Πέτρου, σπαθαρίου τοῦ Θυμαμάρη³, ἦτοι Πέτρου ὁμοίως.

Φ. 195^β-196^α: «Γῆ ἡ αὐτὴ ὁμοίως διὰ Κοσμᾶ, υἱοῦ Εὐφημίου Ἀβρα⁴, λεγομένου Ἀνεμοσφάκτου⁵, ὑπὲρ μέρους στάσεως τῶν κληρονόμων Κοσμᾶ, τοῦ προπάππου αὐτοῦ, σὺ(ν) μέρους ἀγριδίου⁶, λεγομένου γρι⁶, ἀπὸ μέρους... ἀπὸ δουκὸς Εὐστρατίου τέλος... ἐκ τῆς τρίτης μοίρας τέλος... συμδου⁷⁻⁸ στάσεως Ἰωάννου, γαμβροῦ Δαμιανοῦ, κειμένης⁸ εἰς τὴν γῆν τῶν σπορίμων τοῦ Ἀντηροῦ... , σὺ(ν) μέρους στάσεως Πέτρου, υἱοῦ Ἰωάννου, κειμένου εἰς τὸν χῶρον Ἀκροβάθου τέλος... , σὺ(ν) μέρους διὰ Λέοντος, υἱοῦ Κωνσταντίνου, εἰς τὸν χῶρον πλησίον τοῦ χώρου Ἀντίκρινα, τέλος ἡμισυ· σὺ(ν) μέρους⁸... τῆς κόρτης⁹... Πάρδου¹⁰ Λέοντος... , τῶν κληρονόμων Θεοδώρου κόμητος¹¹, ἦτοι Νικολάου, Ἰωάννου, τῶν παιδων, στρατόρος¹² τοῦ Μελιτᾶ¹³,... ὁμοίως ὑπὲρ στάσεως Φιλίππου¹⁴».

Αὐτόθι: «Διὰ Φιλίππου, υἱοῦ Ἀγαλλιανοῦ, ὑπὲρ μέρους στάσεως τῶν κληρονόμων Θεοδώρου κόμητος, ἦτοι Ἰωάννου, Νικολάου, τοῦ παιδὸς (sic) τοῦ Μελιτᾶ¹³...»

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, αἱ ἀνωτέρω ἀνακοινώσεις μου περὶ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν Βυζαντιακῶν Κτηματολογίων τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῆς Πετροπόλεως εἶναι προδρομικοῦ χαρακτῆρος. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Βατικανοῦ παρέθεσα

¹ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 184, 185, 191.

² Κατωκημένοι τόποι καλούμενοι Βαθῦ εἶναι: ἐν Αἰγίνῃ, Σάμῳ, Ἀμαρτίῳ καὶ Πεδιάδι Κρήτης, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θηβῶν (πιθανῶς πῦτο εἶναι τὸ ἐν τῇ ἡμετέρῳ κτηματολογίᾳ μνημονευόμενον) Τροίζη-νιά, ἐπαρχία Γυθείου, ἐν τῇ περιοχῇ Καρουπόλεως τῆς Μάνης, Λευκάδι καὶ ἀλλαχοῦ.

³ = ὁ κατασκευαστὴς ἢ ὁ πωλητὴς θυμιαμάτων καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἐπὶ τοῦ θυμιατῆρος, πρβλ. ἀνωτέρω σ. 191, ὑποσ. 1. ⁴ Ἀβρα[άμ;] ⁵ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 191.

⁶ Περὶ τοῦ γεωργικοῦ τούτου ὄρου βλ. G. OSTROGORSKY, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 17 κ.έ., 28, 45, 103. Πολλοὶ κατωκημένοι τόποι καλοῦνται Ἀγρίδι (ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καλαβρύτων ἐν τῇ ὁμωνύμῳ κοινότητι καὶ ἐν τῇ κοινότητι Περιστερας· ἐν Γορτυνίᾳ δύο χωρία· ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ὀλυμπίας καὶ δὴ ἐν τῇ κοινότητι Ἀλποχωρίου· ἐν Βάλτῳ· ἐν Λήμνῳ καὶ Μυλοποτάμῳ Κρήτης χωρία: Ἀγρίδια, ἐν Αἰγιαλείᾳ χωρίον: Ἀγριδαίικα κλπ.). Πρβλ. καὶ Γ. ΖΩΛΩΤΑΝ - ΑΙΜ. ΣΑΡΟΥ, ἐνθ' ἀνωτέρω, τόμ. Α' μέρος Α', σ. 93, 341, 401, 449, 457, 494.

⁷ Πρβλ. σ. 191 = συνδου⁸ ⁹ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 191.

¹⁰ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 183, 186, ὑποσημ. 5, σ. 191.

¹¹ Πρβλ. ἀνωτέρω, σ. 188.

¹² Περὶ τοῦ ἀξιώματος βλ. ERNST STEIN, ἐνθ' ἀνωτέρω, σ. 36, ὑποσημ. 1, 45, 53 κ.έ.· πρβλ. καὶ ἀνωτέρω, σ. 189.

¹³ Βυζαντινὸν ἐπώνυμον καὶ ἄλλοθεν γνωστὸν· βλ. HEINRICH MORITZ, ἐνθ' ἀνωτέρω, μέρος Α', σ. 14, 46.

άνωτέρω χωρία αὐτοῦ, ἐνδεικτικὰ τοῦ πολυτίμου ἀποσπάσματος. Δυστυχῶς τὸ ἀκέφαλον καὶ κολοβὸν τοῦτο ἀπόσπασμα εἶναι πολλαχοῦ δυσζύμβλητον καὶ ἐφθαρμένον¹.

Ἡ τελειωτικὴ ἔκδοσις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος κειμένων θέλει ἐπακολουθήσει, ἀφοῦ ἐξακριβώσω τὰ κατὰ τὴν τύχην τοῦ Πετροπολιτικοῦ ἀποσπάσματος καὶ ἀφοῦ καὶ πάλιν μελετήσω αὐτὰ ταῦτα τὰ φύλλα 193-196 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 215 (1101) Βατικανοῦ κώδικος, ἐν οἷς περιέχεται τὸ Βοιωτικὸν κτηματολόγιον· διότι τὸ μὲν φωτογραφικὸν ἀντίτυπον τῶν προμνημονευθέντων φύλλων, τὸ ὁποῖον εἶχον προμηθευθῆ τῷ 1914¹ κατέστη πολλαχοῦ ἀμυδρόν, τὸ δὲ ἀντίγραφόν μου τῶν αὐτῶν φύλλων τοῦ Βατικανοῦ κώδικος κατεστράφη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1944, ὅτε δι' ὀλμοβόλων αἱ ἐν Ἀθήναις² βιβλιοθηκαί μου καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιστημονικά καὶ ἄλλα ἐργαστήριά μου πολλάς καὶ ἀνεπανορθώτους ζημίας ὑπέστησαν. Ὁ δὲ Θεὸς ἔστω ἡμῶν βοηθός!

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ.—Ἐπὶ τῶν θερμοκρασιῶν, τῶν ἀνέμων καὶ τῆς νεφώσεως ἐν Πεντέλῃ, ὑπὸ Ἀναστασίου Θ. Διαμαντοπούλου*. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κωνστ. Μαλιέζου.

Ἡ μελέτη τῶν μετεωρολογικῶν στοιχείων τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀστρονομικοῦ σταθμοῦ, ὅστις ἰδρύθη ἐν Πεντέλῃ περὶ τὰ μέσα τοῦ 1937 (ὑπὸ τῆς Γ. Γ. Ε. Κ.) ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου 1938, ὅτε ἐγκατεστάθησαν τὰ σχετικὰ ὄργανα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πρὸς Ν τῆς Μονῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν 500 μ. περίπου ἀπ' αὐτῆς ἢ 16 χιλιομ. ἀπὸ Ἀθηνῶν κειμένου λόφου «Κουφοῦ».

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος σταθμὸς εὐρίσκεται εἰς ὕψος 508,66 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει εὐρύτατον ὀρίζοντα, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἄνδρου μέχρι τῆς Αἰγίνης καὶ τῶν ὄρεων τῆς Πελοποννήσου. (Αἱ ἐξ αὐτοῦ σκοπευτικαὶ γραμμαὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ σχηματίζουν μετὰ τοῦ ὀρίζοντος γωνίας 8° καὶ 2° περίπου ἀντιστοίχως). Ἐκτὸς μικροῦ τμήματος πρὸς Β, αἱ κλιτύς τοῦ λόφου εἶναι ὁμαλαὶ καὶ κατὰφυτοι ἐκ πεύκων καὶ θάμνων, ἐμποδιζόντων, τὴν ὑπὸ τῶν ἀμέσων ἡλιακῶν ἀκτίνων θέρμασιν τοῦ ἐκ σχιστολίθων ἐδάφους εἰς βαθμόν, ὅστις νὰ παραβλάπτῃ τὴν εὐστάθειαν τῶν τηλεσκοπικῶν εἰδῶλων.

Ἡ παροῦσα ἀνακοίνωσις συνοψίζει τὰ πορίσματα τῆς ἐπεξεργασίας τῶν μέχρι τῆς 31-12-43 γενομένων παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας, τῶν ἀνέμων καὶ τῆς

¹ Πρβλ. ἄνωτέρω, σ. 182.

² Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀβέρωφ, ἀριθ. 16.

* ANAST. TH. DIAMANTOPOULOS, Sur les temperatures, les vents et la nebulosité sur le Pentélique.